

บันทึกการตอบข้อหาหรือกรมอนามัย
เรื่อง แนวทางการดำเนินการกรณีบ้านแบ่งบุญ (สถานที่รับดูแลผู้สูงอายุ และผู้พิการ)
ตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ได้มีหนังสือที่ ปท ๐๐๓๒/๗๒๑๒ ลงวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๑ เพื่อขอหารือข้อกฎหมายและวิธีปฏิบัติในการดำเนินงานกรณีบ้านแบ่งบุญ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตามที่สื่อมวลชนได้มีการเสนอข่าวในหนังสือพิมพ์และสื่อโซเชียลมีเดีย (Social media) ต่าง ๆ กรณีมีสถานที่ใช้สำหรับเป็นที่รับดูแลผู้ป่วยและคนชรา ซึ่งมีผู้ป่วยและคนชรานอนติดเตียงอยู่เป็นจำนวนมาก นอนรอความช่วยเหลือ สถานที่ไม่สะอาด สภาพเหมือนเป็นแหล่งแพร่เชื้อโรค ประกอบกับเมื่อวันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๑ นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด พร้อมคณะ ประกอบด้วยผู้อำนวยการโรงพยาบาล สาธารณสุขอำเภอ และเจ้าหน้าที่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ได้ลงพื้นที่ตรวจสอบพบว่าสถานที่ดังกล่าวอยู่ห่างจากถนนใหญ่เข้าไปในซอย ลึกประมาณ ๒ กิโลเมตร มีป้ายชื่อติดไว้บริเวณด้านหน้าว่า “บ้านแบ่งบุญ” โดยมีนางแมว เป็นผู้ดูแล ซึ่งสถานที่ดังกล่าวมีลักษณะเป็นบ้านสองชั้นและมีการต่อเติมหลังคาออกไปเป็นโรงเรือนขนาดประมาณ ๔๕๐ ตารางเมตร ภายในบริเวณโรงเรือนพบว่ามีผู้ป่วยติดเตียงอยู่เป็นจำนวนมาก หลายคนมีสภาพพิการไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และเป็นบุคคลผู้ปราศจากทรัพย์สินของหรือรายได้สำหรับยังชีพ และไม่มีผู้ให้พึ่งพาอาศัย เช่น ตาบอด พิการ เดินไม่ได้ ร่างกายซูบผอม คนชรา เป็นต้น เมื่อเดินสำรวจบริเวณภายในและบริเวณโดยรอบของโรงเรือนพบว่ามี การร่วมอยู่อาศัยกันอย่างแออัด มีสภาพแวดล้อมที่สกปรก ไม่ถูกสุขลักษณะ มีโรงครัวที่ใช้สำหรับประกอบอาหารไม่ถูก สุขาภิบาลซึ่งอยู่รวมกันกับบริเวณเตียงของผู้พิการ สถานที่คับแคบ อากาศไม่ถ่ายเท ไม่มีมุ้งลวด ห้องน้ำและห้อง ส้วมใช้รวมกัน ไม่มีผนังกัน ซึ่งไม่เหมาะสมเป็นที่รับดูแลผู้ป่วย และในการกำจัดขยะติดเชื้อซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากการทำ แผลให้กับผู้ป่วยที่มีแผลกดทับ โดยนำมาใส่ในถุงสีแดงและนำไปกองไว้ในห้องที่อยู่บริเวณด้านหลัง โดยไม่มีการใส่ ถังขยะป้องกันการติดเชื้อ ไม่พบว่ามีบุคลากรทางการแพทย์ พยาบาลหรือผู้ประกอบวิชาชีพด้านสาธารณสุขให้การ ดูแลแต่อย่างใด และไม่เข้าข่ายเป็นสถานพยาบาลตามพระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งงบประมาณที่ใช้ ในการดูแลได้รับการช่วยเหลือและบริจาคจากผู้ที่มีจิตศรัทธา โดยจะมีการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายแรกเข้าและค่าทำ ศพ จำนวน ๕,๐๐๐ บาท ต่อคน และได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชน เดือนละ ๕๐,๐๐๐ บาท โดยสถานที่ ดังกล่าวไม่มีการขออนุญาตให้เป็นสถานที่ดูแลผู้พิการ ผู้สูงอายุอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด จึงขอหารือข้อกฎหมายและแนวทางการปฏิบัติว่าการดำเนินการ ดังกล่าวผิดกฎหมายหรือไม่ ตามกฎหมายฉบับใด และจะมีวิธีการบังคับตามกฎหมายอย่างไร เนื่องจากมีผลกระทบต่อประชาชนและชุมชนเป็นอย่างมาก

ข้อเท็จจริง

กรมอนามัยได้ประสานไปยังสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพื่อขอข้อมูลเพิ่มเติมแล้วทราบว่า บ้านแบ่งบุญเป็นสถานที่รับดูแลผู้พิการ ซึ่งผู้พิการดังกล่าวเป็นผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหว ซึ่งเป็นผู้พิการติด เตียงและไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ เป็นบุคคลที่ไม่มีญาติและไม่มีทรัพย์สิน โดยมีนางแมว เป็นผู้ดูแลสถานที่ รวมทั้งดูแลและทำการปฐมพยาบาลเบื้องต้นโดยการทำแผลที่เกิดจากการกดทับให้กับผู้พิการด้วย โดยสถานที่ ดังกล่าวมีลักษณะเป็นบ้านสองชั้นและมีการต่อเติมหลังคาออกไปเป็นโรงเรือน สถานที่คับแคบ อากาศไม่ถ่ายเท ไม่มีมุ้งลวด มีผู้พิการนอนติดเตียงเป็นจำนวนมากซึ่งอาศัยอยู่รวมกันอย่างแออัด สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ของโรงเรือนสกปรกและไม่ถูกสุขลักษณะ โรงอาหารที่ใช้สำหรับประกอบอาหารให้กับผู้พิการไม่ถูกสุขลักษณะและ อยู่รวมกันกับบริเวณเตียงของผู้พิการ ห้องน้ำและห้องส้วมใช้รวมกัน ไม่มีผนังกัน ไม่เหมาะสมกับการรับดูแลผู้ป่วย

^๑ ส่งพร้อมหนังสือ ที่ สธ ๐๙๔๕.๐๔/๑๐๙๕๘ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๑ ซึ่งกรมอนามัยมีถึงนายแพทย์ สาธารณสุขจังหวัด

และมูลฝอยที่เกิดจากการทำแผลและผ้าอ้อมที่ใช้แล้ว ผู้ดูแลจะนำมาใส่รวมกันไว้ในถุงสีแดงแล้วนำไปวางไว้ด้านหลังของบริเวณโรงเรือน โดยไม่มีภาชนะรองรับมูลฝอยที่ถูกสุขลักษณะ โดยค่าใช้จ่ายในการดูแลผู้พิการจะมีการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายแรกเข้าและค่าทำศพ จำนวน ๕,๐๐๐ บาท ต่อคน และได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนจากภาคเอกชนและได้รับบริจาคจากผู้ที่มีจิตศรัทธา

(๑) ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑. พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ หมวด ๓ เรื่องการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย กำหนดให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจดำเนินการเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยในเขตพื้นที่ที่ตนรับผิดชอบ ตามมาตรา ๑๘^๒ และเพื่อประโยชน์ในการรักษาความสะอาดและการจัดระเบียบในการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่นตามมาตรา ๒๐^๓ ดังนี้

(๑) ห้ามการถ่าย เท ทิ้ง หรือทำให้มีขึ้นในที่หรือทางสาธารณะซึ่งสิ่งปฏิกูล หรือมูลฝอย นอกจากในที่ที่ราชการส่วนท้องถิ่นจัดไว้ให้

(๒) กำหนดให้มีที่รองรับสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยตามที่หรือทางสาธารณะและสถานที่เอกชน

(๓) กำหนดวิธีการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยหรือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสถานที่ใด ๆ ปฏิบัติให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะตามสภาพหรือลักษณะการใช้อาคารหรือสถานที่นั้น ๆ

(๔) กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมในการให้บริการของราชการส่วนท้องถิ่น หรือบุคคลอื่นที่ราชการส่วนท้องถิ่นมอบให้ดำเนินการแทน ในการเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย ไม่เกินอัตราที่กำหนดใน

^๒ **มาตรา ๑๘** การเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยในเขตราชการส่วนท้องถิ่นใดให้เป็นอำนาจของราชการส่วนท้องถิ่นนั้น

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ราชการส่วนท้องถิ่นอาจร่วมกับหน่วยงานของรัฐ หรือราชการส่วนท้องถิ่นอื่นดำเนินการภายใต้ข้อตกลงร่วมกันก็ได้ แต่ในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะโดยส่วนรวม รัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎกระทรวงโดยคำแนะนำของคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขในการดำเนินการร่วมกันได้

ในกรณีที่มีเหตุอันสมควรราชการส่วนท้องถิ่นอาจมอบให้บุคคลใดดำเนินการตามวรรคหนึ่งแทนภายใต้การควบคุมดูแลของราชการส่วนท้องถิ่น หรืออาจอนุญาตให้บุคคลใดเป็นผู้ดำเนินการรับทำการเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยตามมาตรา ๑๘ ก็ได้

บทบัญญัติตามมาตรานี้ และมาตรา ๑๙ มิให้ใช้บังคับกับการจัดการของเสียอันตรายตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน แต่ให้ผู้ดำเนินการกิจการโรงงานที่มีของเสียอันตราย และผู้ดำเนินการรับทำการเก็บ ขนหรือกำจัดของเสียอันตรายดังกล่าว แจ้งการดำเนินการเป็นหนังสือต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น

^๓ **มาตรา ๒๐** เพื่อประโยชน์ในการรักษาความสะอาดและการจัดระเบียบในการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่นดังต่อไปนี้

(๑) ห้ามการถ่าย เท ทิ้ง หรือทำให้มีขึ้นในที่หรือทางสาธารณะซึ่งสิ่งปฏิกูล หรือมูลฝอย นอกจากในที่ที่ราชการส่วนท้องถิ่นจัดไว้ให้

(๒) กำหนดให้มีที่รองรับสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยตามที่หรือทางสาธารณะและสถานที่เอกชน

(๓) กำหนดวิธีการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยหรือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสถานที่ใด ๆ ปฏิบัติให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะตามสภาพหรือลักษณะการใช้อาคารหรือสถานที่นั้น ๆ

(๔) กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมในการให้บริการของราชการส่วนท้องถิ่น หรือบุคคลอื่นที่ราชการส่วนท้องถิ่นมอบให้ดำเนินการแทน ในการเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย ไม่เกินอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง ทั้งนี้ การจะกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยราชการส่วนท้องถิ่นนั้นจะต้องดำเนินการให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๕) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย เพื่อให้ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๑๙ ปฏิบัติ ตลอดจนกำหนดอัตราค่าบริการขั้นสูงตามลักษณะการให้บริการที่ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๑๙ จะพึงเรียกเก็บได้

(๖) กำหนดการอื่นใดที่จำเป็นเพื่อให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะ

กฎกระทรวง ทั้งนี้ การจะกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยราชการส่วนท้องถิ่นนั้นจะต้องดำเนินการให้ถูกต้องด้วยสุลักษณะตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๕) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย เพื่อให้ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๑๙ ปฏิบัติ ตลอดจนกำหนดอัตราค่าบริการขั้นสูงตามลักษณะการให้บริการที่ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๑๙ จะพึงเรียกเก็บได้

(๖) กำหนดการอื่นใดที่จำเป็นเพื่อให้ถูกต้องด้วยสุลักษณะ

ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ หมวด ๔ เรื่องสุลักษณะของอาคาร กำหนดให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจในการควบคุมดูแลการใช้อาคารให้ถูกสุลักษณะ โดยเมื่อปรากฏแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าอาคารหรือส่วนใดของอาคารมีสภาพชำรุดทรุดโทรม หรือปล่อยให้สภาพทรุดโทรม จนอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้อยู่อาศัย หรือมีการสะสมสิ่งของสัมภาระไว้มากเกินสมควรหรือซับซ้อนกันเกินไป จนอาจเป็นเหตุให้เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ให้โทษใด ๆ หรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้อยู่อาศัยหรือไม่ถูกสุลักษณะของการใช้เป็นที่อยู่อาศัย หรือมีคนอยู่อาศัยมากเกินไป เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารดำเนินการจัดการแก้ไข เปลี่ยนแปลง รื้อถอนอาคารหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดซึ่งต่อเนื่องกับอาคารทั้งหมดหรือบางส่วน ย้ายเครื่องเรือนสัมภาระ แล้วแต่กรณีให้ถูกต้องด้วยสุลักษณะภายในเวลาที่กำหนดตามสมควรได้ ตามมาตรา ๒๑^๔ และมาตรา ๒๒^๕ และในกรณีที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งภายในเวลาที่กำหนด เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจเข้าไปดำเนินการแทนได้ โดยเจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายสำหรับการนั้น ตามมาตรา ๒๓^๖ แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕

ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ หมวด ๕ เรื่องเหตุรำคาญ กรณีที่เกิดเหตุรำคาญขึ้นในสถานที่เอกชน มาตรา ๒๘^๗ วรรคหนึ่ง ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือ

^๔ **มาตรา ๒๑** เมื่อปรากฏแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าอาคารหรือส่วนใดของอาคารใดหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดซึ่งต่อเนื่องกับอาคาร มีสภาพชำรุดทรุดโทรม หรือปล่อยให้สภาพทรุดโทรมจนอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้อยู่อาศัยหรือมีลักษณะไม่ถูกต้องด้วยสุลักษณะของการใช้เป็นที่อยู่อาศัย ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารนั้นจัดการแก้ไข เปลี่ยนแปลง รื้อถอนอาคาร หรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดซึ่งต่อเนื่องกับอาคารทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือจัดการอย่างอื่นตามความจำเป็นเพื่อมิให้เป็นอันตรายต่อสุขภาพ หรือให้ถูกต้องด้วยสุลักษณะภายในเวลาที่กำหนดให้ตามสมควร

^๕ **มาตรา ๒๒** เมื่อปรากฏแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าอาคารใดมีสินค้า เครื่องเรือนหรือสัมภาระสะสมไว้มากเกินสมควร หรือจัดสิ่งของเหล่านั้นซับซ้อนกันเกินไป จนอาจเป็นเหตุให้เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ให้โทษใด ๆ หรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้อยู่อาศัยหรือไม่ถูกต้องด้วยสุลักษณะของการใช้เป็นที่อยู่อาศัย ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารย้ายสินค้า เครื่องเรือนหรือสัมภาระออกจากอาคารนั้น หรือให้จัดสิ่งของเหล่านั้นเสียใหม่ เพื่อมิให้เป็นอันตรายต่อสุขภาพหรือให้ถูกต้องด้วยสุลักษณะหรือให้กำจัดสัตว์ซึ่งเป็นพาหะของโรคภายในเวลาที่กำหนดให้ตามสมควร

^๖ **มาตรา ๒๓** ในกรณีที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นได้ออกคำสั่งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารผู้ใดดำเนินการตามมาตรา ๒๑ หรือมาตรา ๒๒ และผู้นั้นละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งภายในเวลาที่กำหนด เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจดำเนินการแทนได้ โดยเจ้าของหรือผู้ครอบครองดังกล่าวต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายสำหรับการนั้น

^๗ **มาตรา ๒๘** ในกรณีที่มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นในสถานที่เอกชน ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่นั้นระงับเหตุรำคาญภายในเวลาอันสมควรตามที่ระบุไว้ในคำสั่ง และถ้าเห็นว่าสมควรจะให้กระทำโดยวิธีใดเพื่อระงับเหตุรำคาญนั้น หรือสมควรกำหนดวิธีการเพื่อป้องกันมิให้มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นในอนาคต ให้ระบุไว้ในคำสั่งได้

ในกรณีที่ไม่มีกรปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามวรรคหนึ่ง ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจระงับเหตุรำคาญนั้นและอาจจัดการตามความจำเป็นเพื่อป้องกันมิให้มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นอีก และถ้าเหตุรำคาญเกิดขึ้นจากการกระทำ การละเลย หรือการยินยอมของเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่นั้น เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ดังกล่าวต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายสำหรับการนั้น

ในกรณีที่ปรากฏแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าเหตุรำคาญที่เกิดขึ้นในสถานที่เอกชนอาจเกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพ หรือมีผลกระทบต่อสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชน เจ้าพนักงานท้องถิ่นจะออกคำสั่งเป็น

ผู้ครอบครองสถานที่นั้นระงับเหตุรำคาญภายในเวลาอันสมควรตามที่กำหนดไว้ในคำสั่ง และถ้าเห็นว่าสมควรจะให้
กระทำการเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดเหตุรำคาญเกิดขึ้นอีกในอนาคต โดยกำหนดวิธีการไว้ในคำสั่ง ในกรณีที่ไม่ม
การปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามวรรคหนึ่ง ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจระงับเหตุรำคาญนั้นและ
อาจจัดการตามความจำเป็นเพื่อป้องกันมิให้มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นอีก และถ้าเหตุรำคาญเกิดขึ้นจากการกระทำกร
ละเลย หรือการยินยอมของเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่นั้น เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ดังกล่าวต้องเป็นผู้
เสียค่าใช้จ่ายสำหรับการนั้น ตามมาตรา ๒๘ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕

๒. ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ. ๒๕๕๘

ประเภทที่ ๙ กิจการที่เกี่ยวกับการบริการ

(๒๐) การประกอบกิจการให้บริการดูแลผู้สูงอายุที่บ้านของผู้รับบริการ

ขอบเขตและความหมาย

“การให้บริการดูแลผู้สูงอายุที่บ้านของผู้รับบริการ โดยจะต้องมีลักษณะของการประกอบกิจการ
คือผู้ประกอบกิจการหรือผู้ดำเนินการจะต้องมีการจัดหาพนักงานแล้วจัดส่งพนักงานไปดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน
ของผู้รับบริการ ซึ่งไม่ใช่กรณีที่จัดอาคารสถานที่ไว้สำหรับให้บริการดูแลผู้สูงอายุ เช่น บ้านพักคนชรา ศูนย์รับดูแล
ผู้สูงอายุ เป็นต้น”

**๓. ประกาศกระทรวงสาธารณสุข ที่๖/๒๕๓๘ เรื่อง กำหนดจำนวนคนต่อจำนวนพื้นที่ของอาคาร
ที่พักอาศัยที่ถือว่ามีคนอยู่มากเกินไป**

อาคารที่พักอาศัย หมายความว่า อาคารซึ่งโดยปกติบุคคลใ้ช้อยู่อาศัยได้ทั้งกลางวันและกลางคืน
ไม่ว่าจะเป็นการอยู่อาศัยอย่างถาวรหรือชั่วคราว และให้หมายความรวมถึง โรง เรือน บ้านพักอาศัย โรงแรม หอพัก
อาคารชุด หรืออาคารอื่นใดที่มีลักษณะเดียวกันที่สร้างขึ้นตามกฎหมายควบคุมอาคาร โดยอาคารที่พักอาศัยที่มี
คนอยู่มากกว่าหนึ่งคนต่อพื้นที่สามตารางเมตร ถือว่ามีคนอยู่มากเกินไป

(๒) ความเห็นในประเด็นข้อหารือ

ข้อหารือ : การดำเนินการรับดูแลผู้สูงอายุและผู้พิการในสถานที่ดังกล่าว ผิดกฎหมายหรือไม่
ตามกฎหมายฉบับใด และจะมีวิธีการบังคับตามกฎหมายอย่างไร

ความเห็น : จากข้อเท็จจริงดังกล่าวข้างต้น การดำเนินการในกรณีบ้านแบ่งบุญ มีลักษณะเป็น
การดัดแปลงบ้านพักอาศัยและจัดอาคารสถานที่ไว้สำหรับรับดูแลผู้สูงอายุและผู้พิการ ซึ่งมีเจ้าของอาคารหรือ
สถานที่เป็นผู้ดูแลและทำการปฐมพยาบาลเบื้องต้นให้กับผู้สูงอายุและผู้พิการดังกล่าว โดยมีได้มีลักษณะ
ของการประกอบกิจการที่มีการจัดหาพนักงานแล้วจัดส่งพนักงานไปดูแลผู้สูงอายุที่บ้านของผู้รับบริการ
ดังนั้น การดำเนินการดังกล่าวจึงไม่เข้าข่ายเป็นการประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพตามประกาศกระทรวง
สาธารณสุข เรื่อง กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ. ๒๕๕๘ ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕

ทั้งนี้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสามารถดำเนินการได้ดังนี้

๑. นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดในฐานะเลขาธิการคณะกรรมการสาธารณสุขจังหวัดนำเสนอ
ต่อที่ประชุมคณะกรรมการสาธารณสุขจังหวัดโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๗/๓ (๓) ให้คำปรึกษาหรือสนับสนุน

หนังสือห้ามมิให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองใช้หรือยินยอมให้บุคคลใดใช้สถานที่นั้นทั้งหมดหรือบางส่วน จนกว่าจะเป็นที่พอใจแก่เจ้า
พนักงานท้องถิ่นว่าได้มีการระงับเหตุรำคาญนั้นแล้วก็ได้

มาตรา ๑๗/๓ คณะกรรมการสาธารณสุขจังหวัดและคณะกรรมการสาธารณสุขกรุงเทพมหานครมีอำนาจ
หน้าที่ในเขตจังหวัดหรือในเขตกรุงเทพมหานคร แล้วแต่กรณี ดังต่อไปนี้

(๑) ดำเนินการตามนโยบาย แผนงาน และมาตรการตามมาตรา ๑๐ (๑)

(๒) เสนอความเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุขตามที่รัฐมนตรี หรือคณะกรรมการ
มอบหมาย

(๓) ให้ความเห็นแก่ราชการส่วนท้องถิ่นในการออกข้อบัญญัติท้องถิ่น และให้คำปรึกษาหรือสนับสนุนราชการ
ส่วนท้องถิ่นและเจ้าพนักงานท้องถิ่นในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ให้สอดคล้องกับแนวทางที่คณะกรรมการกำหนด

ให้ราชการส่วนท้องถิ่นและเจ้าพนักงานท้องถิ่นในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ ทั้งนี้ให้สอดคล้องกับแนวทางตามที่คณะกรรมการกำหนด

๒. ในฐานะเจ้าพนักงานสาธารณสุขโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๔๖^๙ แจ้งให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นเพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่โดยไม่ชักช้า ในกรณีที่เจ้าพนักงานสาธารณสุขตรวจพบเหตุที่ไม่ถูกต้องหรือมีการกระทำใด ๆ ที่ฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติ กฎกระทรวง ข้อบัญญัติท้องถิ่นหรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕

โดยให้คำปรึกษา สนับสนุนหรือแจ้งให้ราชการส่วนท้องถิ่นหรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข ดังนี้

๑. กรณีที่บริเวณภายในอาคารหรือสถานที่ของบ้านแบ่งบุญที่มีสภาพหรือลักษณะที่ไม่ถูกต้องด้วยสุขลักษณะและมีผู้พักอยู่อาศัยร่วมกันมากเกินไป ราชการส่วนท้องถิ่นสามารถออกคำสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสถานที่ดังกล่าวจัดการแก้ไขให้ถูกสุขลักษณะ ตามมาตรา ๒๑ และมาตรา ๒๒ หากฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสองหมื่นห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา ๗๔^{๑๐} และออกคำแนะนำให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสถานที่ดำเนินการจัดอาคารของตนให้มีคนอยู่อาศัยไม่เกินจำนวนที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขกำหนดตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข ที่๖/๒๕๓๘ เรื่อง กำหนดจำนวนคนต่อจำนวนพื้นที่ของอาคารที่พักอาศัยที่ถือว่ามีคนอยู่มากเกินไป หากฝ่าฝืนไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามประกาศกระทรวงฯ ดังกล่าว ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท และปรับอีกไม่เกินวันละสองพันห้าร้อยบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน ตามมาตรา ๗๕^{๑๑}

(๔) ประสานงาน สนับสนุน และพัฒนาศักยภาพในการดำเนินการของส่วนราชการและราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องตามโครงการที่คณะกรรมการกำหนด โดยคำนึงถึงหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนด้วย

(๕) สอดส่องหรือกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการที่มีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการสาธารณสุขเพื่อรายงานต่อคณะกรรมการ

(๖) ส่งเสริมและสนับสนุนการรณรงค์และสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสาธารณสุขและการอนามัยสิ่งแวดล้อม

(๗) ตรวจสอบข้อเท็จจริงหรือให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของอธิบดีกรมอนามัยตามมาตรา ๘/๑

(๘) ออกคำสั่งเป็นหนังสือเรียกให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ หรือให้ส่งเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องหรือวัตถุใด ๆ มาเพื่อใช้ประกอบการพิจารณา

(๙) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสาธารณสุขจังหวัด หรือคณะกรรมการสาธารณสุขกรุงเทพมหานคร หรือตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

^๙ **มาตรา ๔๖** ในกรณีที่เจ้าพนักงานสาธารณสุขตรวจพบเหตุที่ไม่ถูกต้องหรือมีการกระทำใด ๆ ที่ฝ่าฝืนต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวง ข้อบัญญัติท้องถิ่น หรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เจ้าพนักงานสาธารณสุขแจ้งเจ้าพนักงานท้องถิ่นเพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไปโดยไม่ชักช้า และให้เจ้าพนักงานสาธารณสุขซึ่งตรวจพบเหตุนั้นแจ้งต่อคณะกรรมการสาธารณสุขจังหวัดหรือคณะกรรมการสาธารณสุขกรุงเทพมหานคร แล้วแต่กรณี พิจารณาดำเนินการตามมาตรา ๑๑

ในกรณีที่เจ้าพนักงานสาธารณสุขเห็นว่าเหตุตามวรรคหนึ่งจะมีผลกระทบต่อสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชน หรือจะเป็นอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพของประชาชนเป็นส่วนรวมซึ่งสมควรจะดำเนินการแก้ไขโดยเร่งด่วน ให้เจ้าพนักงานสาธารณสุขมีอำนาจออกคำสั่งให้ผู้กระทำการไม่ถูกต้องหรือฝ่าฝืนดังกล่าวแก้ไขหรือระงับเหตุนั้น หรือดำเนินการใด ๆ เพื่อแก้ไขหรือระงับเหตุนั้นได้ตามสมควร แล้วให้แจ้งเจ้าพนักงานท้องถิ่นทราบ

^{๑๐} **มาตรา ๗๔** ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามมาตรา ๒๑ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๒๘ วรรคหนึ่งหรือวรรคสาม หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามประกาศที่ออกตามมาตรา ๒๘/๑ วรรคสอง โดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร หรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามมาตรา ๒๓ มาตรา ๒๗ วรรคสอง หรือมาตรา ๒๘ วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสองหมื่นห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

^{๑๑} **มาตรา ๗๕** เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๔ วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท และปรับอีกไม่เกินวันละสองพันห้าร้อยบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน

๒. กรณีที่มีการจัดการมูลฝอยที่เกิดขึ้นจากการทำแผลและผ้าอ้อมที่ใช้แล้วที่ไม่ถูกสุขลักษณะ ราชการส่วนท้องถิ่นสามารถแนะนำให้ผู้ดูแลสถานที่ดังกล่าวปฏิบัติให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะได้ เช่น ให้คัดแยก มูลฝอยที่เกิดขึ้นจากการทำแผลและผ้าอ้อมที่ใช้แล้วออกจากมูลฝอยทั่วไป ให้จัดหาภาชนะรองรับมูลฝอย ที่เหมาะสมมีฝาปิดมิดชิด เป็นต้น ทั้งนี้ราชการส่วนท้องถิ่นควรตรวจสอบข้อเท็จจริงด้วยว่าผู้สูงอายุและผู้พิการ ที่อาศัยอยู่ในสถานที่นั้น เป็นผู้ป่วยที่เป็นโรคติดต่อหรือโรคติดเชื้อร้ายแรงหรือไม่ หากพบว่าผู้ที่เป็นโรคติดต่อ หรือโรคติดเชื้อร้ายแรงต้องมีการจัดการมูลฝอยติดเชื้อให้เป็นไปตามกฎกระทรวงว่าด้วยการกำจัดมูลฝอยติดเชื้อ พ.ศ. ๒๕๔๕ และข้อบัญญัติท้องถิ่นด้วย

๓. กรณีที่เกิดเหตุเดือดร้อนรำคาญที่เกิดขึ้นจากสถานที่ดังกล่าวอันอาจมีผลกระทบต่อสุขภาพ และความเป็นอยู่ของประชาชนที่อาศัยใกล้เคียง ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือ ผู้ครอบครองสถานที่นั้นระงับเหตุรำคาญภายในเวลาอันสมควรตามที่กำหนดไว้ในคำสั่งได้ ตามมาตรา ๒๘ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ หากฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสองหมื่นห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ ทั้งนี้สามารถศึกษารายละเอียดขั้นตอนการออกคำสั่ง การดำเนินการเปรียบเทียบและการดำเนินคดี ตามคู่มือกระบวนการปฏิบัติงานตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข (SOP) : EHA ๙๐๐๑ - ๙๐๐๕ ได้ที่หน้าเว็บไซต์ของศูนย์บริหารกฎหมายสาธารณสุข <http://laws.anamai.moph.go.th>

สำหรับการดำเนินการของบ้านแบ่งบุญที่มีการรับดูแลผู้สูงอายุและผู้พิการยังเกี่ยวข้องกับ กฎหมายว่าด้วยการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จึงมีความเห็นให้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมีหนังสือ หารือไปยังกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อให้ความเห็นในประเด็นดังกล่าวต่อไป

กรมอนามัย

ศูนย์บริหารกฎหมายสาธารณสุข

๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๑

หมายเหตุ : ท่านสามารถศึกษาแนวทางการตอบข้อหารือในประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายว่าด้วย การสาธารณสุข ได้ที่เว็บไซต์ศูนย์บริหารกฎหมายสาธารณสุข หรือสแกนได้ที่คิวอาร์โค้ดนี้

